

**DOHODAK OBITELJSKIH POLJOPRIVREDNIH
GOSPODARSTAVA OD PČELARENJA U ISTARSKOJ
ŽUPANIJI****Kristina Knaus, A. Milotić****Sažetak**

Prema statističkim podacima u Istarskoj županiji se 1991. godine 235 obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava bavilo pčelarenjem. U radu je prikazana visina dohotka kojega ostvaruju ovom djelatnošću. Metodom uzorka odabrana su i anketirana obiteljska poljoprivredna gospodarstva koja se bave pčelarskom proizvodnjom, a obračunom prihoda i rashoda utvrđena je visina ostvarenog dohotka. Na temelju dobivenih rezultata utvrđeno je da prosječni bruto dohodak ostvaren pčelarenjem čini 23% ukupnog dohotka gospodarstva (od 15.757 kn do 27.505 kn godišnje).

Ključne riječi: pčelarstvo, dohodak, obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo

Uvod

Prema popisu statističkog zavoda iz 1991. godine¹ u Istarskoj županiji bilo je ukupno 235 gospodarstava koja su se bavila pčelarenjem. Najviše gospodarstava (65%) imalo je 10 košnica, od 11 do 20 košnica imalo je 15% gospodarstava, a više od 20 košnica posjedovalo je 19% gospodarstava. U Istarskoj županiji je 1997. godine bilo 8.639 ili 4,2% od ukupnog broj košnica u Hrvatskoj, te 276 pčelara ili 4,1% od ukupnog broja pčelara u Hrvatskoj².

Pčelari u Istri u proizvodnji najčešće koriste standardni LR tip košnice i standardnu AŽ košnicu. Većina pčelara ne seli košnice, nego pčelinjak ima smješten u blizini kuće. Najčešći proizvod pčelarenja je med i to: bagremov, kestenov i livadni, dok se ostali proizvodi: pelud, propolis, matice, rojevi,

¹ SLJHŽ 1993.

² Podaci Hrvatskog pčelarskog saveza 1998.

Mr. sc. Kristina Knaus, mr. sc. Aldo Milotić, Institut za poljoprivredu i turizam, Poreč, C. Huguesa 8.

matična mliječ i vosak proizvode i prodaju u vrlo malim količinama. Usluga opašivanja kao agrotehnička mjera se ne koristi.

Zbog prirodnih obilježja pčelarstvo u Istri je komplementarna proizvodnja sjemenarskoj i voćarskoj proizvodnji, a blizina većih turističkih centara otvara mogućnosti boljeg plasmana pčelinjih proizvoda, prvenstveno meda.

Metode i izvori podataka

U radu su korištene sljedeće metode:

- ankete (s otvorenim i zatvorenim pitanjima),
- intervju (standardizirani intervju),
- metoda uzorka (tehnika lutrijskog izbora) - Iz osnovnog skupa koji čine 169 gospodarstva što se bave pčelarstvom u Istarskoj županiji uključena su u pčelarska društva (Buje, Buzet, Labin, Pazin, Poreč, Pula) u analizu je uključeno 31 gospodarstvo,
- metoda kalkulacije,
- statističke metode.

Za obračun amortizacije osnovnih sredstava korištene su amortizacijske stope prema "Tablici godišnjih amortizacijskih stopa prema procijenjenom vijeku trajanja dugotrajne imovine" (RIF, 2000), i to: amortizacija košnica 10%, amortizacija vrcaljke, vaga i topionika 5%, amortizacija posuda za čuvanje meda 10%, amortizacija sitnog pribora 10%, amortizacija pčelinjaka 4%. Za obračun amortizacije vozila amortizacijska stopa iznosi 4% jer se ova vozila rijetko koriste za druge namjene. Za osnovna sredstva koja su starija od predviđenog vijeka trajanja izračunata je amortizacija tako da je njihova sadašnja vrijednost umanjena za 50% i na dobiveni iznos obračunata je odgovarajuća amortizacijska stopa.

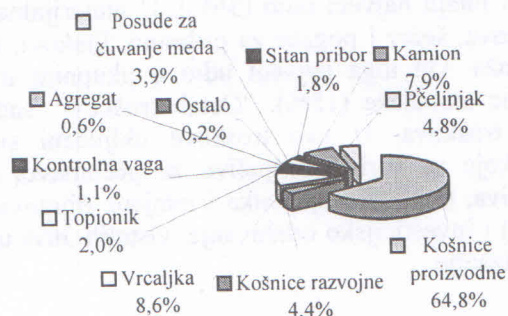
U ukupne troškove nisu uključeni troškovi rada pčelara. Pčelari ne plaćaju najamnu radnu snagu nego sve poslove obavljaju članovi kućanstva.

Struktura osnovnih sredstava

Osnovna sredstva u pčelarskoj proizvodnji čine proizvodne košnice, razvojne košnice, vrcaljka, topionik za vosak, kontrolna vaga, posude za čuvanje meda, sitan pribor, dizalica za nastavke, odklapač, grijači za dekrystalizaciju meda, vozilo koje se koristi samo za potrebe pčelarstva i pčelinjak. Ulaganja u osnovna sredstva razmjerno su visoka, ali je vijek korištenja osnovnih sredstava relativno dug i obračunava se po niskim amortizacijskim stopama.

U vrijednosnoj strukturi osnovnih sredstava prosječnog obiteljskog gospodarstva, najveći udio sa 69,2% vrijednosti imaju košnice (proizvodne i razvojne zajedno). Udjeli ostalih sredstava su znatno manji, tako vrcaljka sudjeluje s 8,6%, kamion sa 7,9% itd. u ukupnoj vrijednosti.

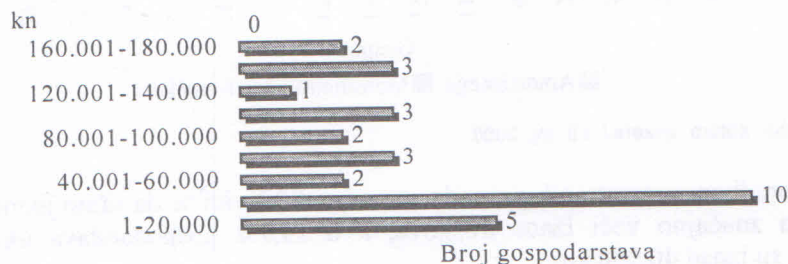
Graf 1. - VRIJEDNOSNA STRUKTURA OSNOVNIH SREDSTAVA PROSJEČNOG OBITELJSKOG GOSPODARSTVA

Izvor: Izračun autora, anketa I. i II. mj. 2000.

Promatrano pojedinačno po gospodarstvu visina i struktura osnovnih sredstava ovisi o kapacitetu i načinu proizvodnje gospodarstva. Tako za proizvodnju nije neophodno imati kontrolnu vagu, gospodarstva koja ne sele košnice nemaju kamion za prijevoz pčela i sl.

Graf 2. - BROJ OBITELJSKIH GOSPODARSTAVA PREMA VRIJEDNOSTI OSNOVNIH SREDSTAVA

Izvor: Izračun autora, anketa I. i II. mj. 2000.

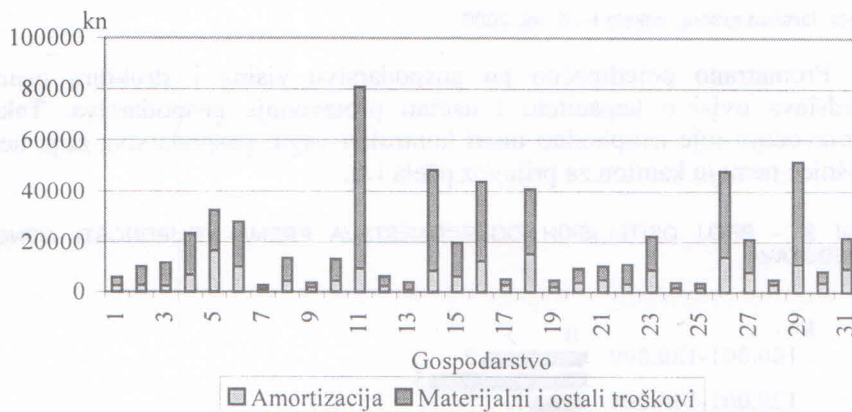

Niti jedno od anketiranih gospodarstava nema uloženo u osnovna sredstva više od 180.000 kn. Najveći broj gospodarstava (48,4%) posjeduje vrijednosti osnovnih sredstava u visini do 40.000 kn.

Troškovi i prihodi u proizvodnji

U strukturi ukupnih troškova pčelarenja u prosječnom gospodarstvu materijalni troškovi imaju najveći udio (36%). U materijalne troškove ulaze: zamjena satnih osnova, šećer i pogače za prihranu, lijekovi, izmjena matica i jednokratna ambalaža. Od toga najveći udio u ukupnim troškovima imaju troškovi jednokratne ambalaže (15%). "Ostali troškovi" sudjeluju s 34% u strukturi ukupnih troškova. U ove troškove uključeni su: registracija i osiguranje vozila koje se koristi isključivo za pčelarstvo, troškovi goriva, troškovi ulja i maziva, troškovi popravaka i izmjene dijelova, otpлата kredita (pčelarskog kredita) i investicijsko održavanje. Ostalih 30% ukupnih troškova čine troškovi amortizacije.

Graf 3. - UKUPNI TROŠKOVI GOSPODARSTAVA KOJA SE BAVE PČELARSKOM PROIZVODNOM

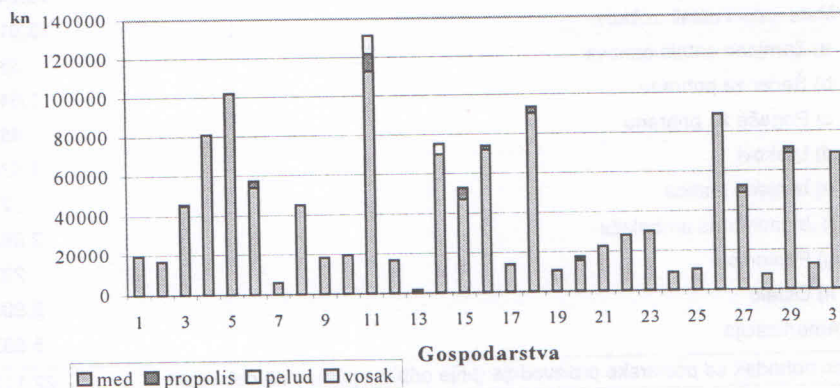
Izvor: Izračun autora, anketa I. i II. mj. 2000.

Usporedbom promatranih gospodarstava (graf 3.) vidi se da samo jedno od njih ima značajno veći iznos troškova, a u 19,4% gospodarstava ukupni troškovi su iznad 40.000 kn.

Prema analizi, 45,2% anketiranih gospodarstava ima prihode veće od 40.000 kn (graf 4). Različite visine prihoda ovise o kapacitetima gospodarstava,

tehnologiji proizvodnje, te proizvedenim i prodanim količinama pčelinjih proizvoda. Najveći dio prihoda gospodarstva ostvaruju prodajom meda i to izravno potrošaču. Samo 32% gospodarstava ima prihod još i od prodaje propolisa, peluda i voska, ali u manjim iznosima. Najmanji prihod ostvaruje gospodarstvo pod rednim brojem 13, koje pčelari samo sa sedam košnica i ima najmanju proizvodnju. Ovo je ujedno i jedino gospodarstvo koje ima negativan financijski rezultat, odnosno pčelarenjem ostvaruje gubitak.

Graf 4. - STRUKTURA PRIHODA ANKETIRANIH GOSPODARSTAVA

Izvor: Izračun autora, anketa I. i II. mj. 2000.

Bruto dohodak ostvaren pčelarenjem

Ukupni rashodi prosječnog gospodarstva iznose 19.743 kn, ukupni prihodi poslovanja su 41.860 kn, a bruto dohodak je 22.117 kn (Tablica 1).

Prihodi po košnici u prosječnom gospodarstvu dvostruko su veći od troškova, odnosno prosječni prihod po košnici iznosi 616 kn, a prosječni trošak po košnici iznosi 291 kn, te prosječni dohodak po košnici (prije odbitka poreza na dohodak) iznosi 325 kn.

Od analiziranih gospodarstava samo jedno gospodarstvo (ili 3%) ima negativan bruto dohodak, odnosno gubitak od 2.207 kn. Ovo gospodarstvo pčelari samo sa sedam košnica i proizvodnjom ne može pokriti ostvarene troškove.

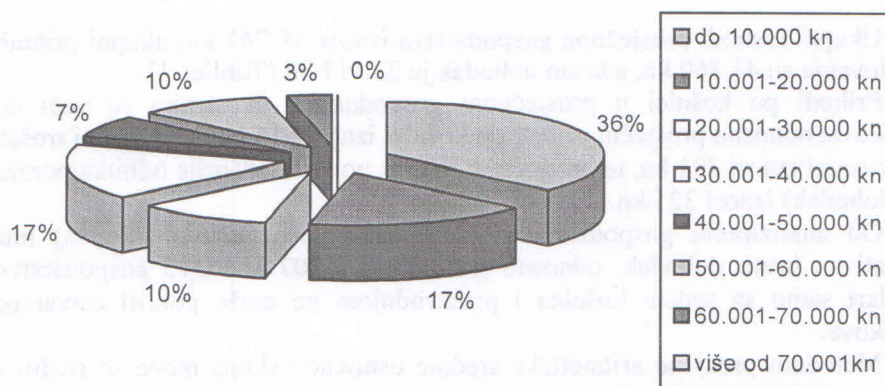
Metodom procjene aritmetičke sredine osnovnog skupa može se tvrditi s 95% pouzdanosti da istraživana gospodarstva u prosjeku ostvaruju dohodak od 15.879 kn do 28.353 kn.

Tablica 1. - BRUTO DOHODAK PROSJEČNOG OBITELJSKOG GOSPODARSTVA

Pozicija	Iznos (kn)
1. Ukupni prihod poslovanja	41.860
a) med	40.321
b) propolis	1.006
c) pelud	210
d) vosak	323
2. Ukupni rashodi poslovanja (A+B)	19.743
A) Materijalni i ostali troškovi	13.910
a) Zamjena satnih osnova	331
b) Šećer za prihranu	1.541
c) Pogače za prihranu	453
d) Lijekovi	1.525
e) Izmjena matica	127
f) Jednokratna ambalaža	2.892
g) Punionica	232
h) Ostalo	6.809
B) Amortizacija	5.833
3. Bruto dohodak od pčelarske proizvodnje (prije odbitka poreza na dohodak)	22.117

Izvor: Izračuna autora, anketa I. i II. mj. 2000.

Graf 5. - BROJ GOSPODARSTAVA PREMA VISINI OSTVARENOG BRUTO DOHOTKA U GOSPODARSTVIMA PO KATEGORIJAMA

Izvor: Izračun autora, anketa I. i II. mj. 2000.

Bruto dohodak po košnici u prosječnom gospodarstvu iznosi 325 kn. Svega 13% gospodarstava (Graf 5.) ostvaruje veći bruto dohodak od prosječnog bruto osobnog dohotka zaposlenika u gospodarstvu u Hrvatskoj u 1999. godini.³

Da bi pčelar ostvario naknadu za uloženi rad u visini te prosječne plaće, obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo bi trebalo imati u proizvodnji najmanje 168 košnica.

Analiza rezultata istraživanja pokazuje da 48% promatranih gospodarstava ostvaruje prihode iz drugih djelatnosti u visini do 5000,00 kn mjesečno. Od 5001-10000 kn prihoda iz ostalih djelatnosti ima 45% gospodarstava, a 7% gospodarstava ostvaruje prihode izvan pčelarske proizvodnje u visini od 10001-15000 kn mjesečno. Udio bruto dohotka ostvarenog pčelarenjem u ukupnim dohotku gospodarstva u prosjeku iznosi 23%.

Zaključak

Prema provedenom istraživanju pčelarstvo u Istri predstavlja dodatni dio prihoda gospodarstava i pčelarenje je uglavnom dodatna djelatnost.

Sadašnja veličina proizvodnje ne može osigurati zadovoljavajući dohodak i pčelarenje nije jedini izvor prihoda gospodarstva.

U Istarskoj su županiji povoljni prirodni uvjeti za razvoj pčelarstva, ali se pčelari teško odlučuju na investiranje u ovu proizvodnju, s obzirom na nesigurnost tržišta, nepovoljne uvjete ulaganja i nestabilnost poljoprivredne politike.

Širim asortimanom proizvoda (sortni medovi, pelud, propolis, biološki materijal, vosak, izrada suvenira), valorizacijom usluge oprašivanja kulturnog bilja i/ili povećanjem proizvodnje, te uz odgovarajuće mjere poticaja, pčelarenje na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu moglo bi osigurati zadovoljavajući dohodak i otvoriti perspektive razvitku ove djelatnosti u Istarskoj županiji.

LITERATURA:

1. Časopis Računovodstvo, revizija i financije, Zagreb, 2/2000.
2. Hrvatski porezni propisi u 2000 godini, RIF, Zagreb, 2000.
3. Kay R. D., W. M. Edwards (1994): Farm management, Me. Graw-Hill, Inc., New York.
4. Klarić M., I. Štefanić (1999.): Troškovi i kalkulacije u poljoprivrednoj proizvodnji. Poljoprivredni fakultet u Osijeku, Osijek.

³ Prosječan dohodak zaposlenika u gospodarstvu u 1999. godini iznosio je 54.618 kn (Časopis, RRIF, br. 3, 2000., str. 143)

5. Knaus K. (2000.): Ekonomska učinkovitost pčelarske proizvodnje u obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima u Istarskoj županiji, Magistarski rad, Agronomski fakultet, Zagreb.
6. Mandić I. (1986.): Istraživanje ponašanja i motivacije kupaca, Osijek.
7. Šošić L., V. Serdar (1992.): Uvod u statistiku, Školska knjiga, Zagreb.

INCOME OF FAMILY FARMS FROM BEE-KEEPING IN ISTRIAN COUNTY

Summary

According to statistical data in 1991. in Istrian County there were 235 agricultural family farms which kept bees. The paper presents income realised from bee-keeping. The sampling method was used for selection of family farms and the income realised from this activity was determined by calculating income and expenses. The results obtained show that the mean gross income realised by bee-keeping 23% of the total income of family farms (from 15,757 kn to 27,505 kn yearly).

Key words: bee-keeping, income, family farm

Primljeno: 25. 5. 2001.